

4/2014

Hela Sverige ska leva!

TEMA: LOKAL DEMOKRATI

- ▶ ANALYS AV VALET 2014
- ▶ NÄRHET GER SNABBA BESLUT
- ▶ #ungapålandsbygden – RAPPORT

2. LEDAREN

3. ANALYS AV VALET 2014

PÅ GÅNG

4. TEMA LOKAL DEMOKRATI

– ETT REDSKAP FÖR BYGDEN

5. TEMA LOKAL DEMOKRATI

KOMMUNER SOM TAR INITIATIV

6. TEMA LOKAL DEMOKRATI

FUNGERANDE DELTAGAR-
DEMOKRATIER

7. NYHETER I KORTHET

NYTT FRÅN TRYCKERIET

8. FRÅN NORR TILL SÖDER

RAPPORT FRÅN #ungapålandsbygden

**Hela Sverige
ska leva!**

**5 000 lokala grupper som skapar
hållbara och företagsamma
bygder i hela Sverige.**

Hela Sverige ska leva
Stortorget 7, 2 tr 111 29 Stockholm
www.helasverige.se

Du hittar oss även på

Facebook

Twitter

Ansvarig utgivare: Staffan Bond

Redaktör: Karin Wenström
Telefon: 08-24 13 50
karin.wenstrom@helasverige.se

Skribenter: Linn Hjort
och Karin Wenström

Layout: Linjalen Tre. Noll
info@linjalen.com

Omslagsbild: Konferensen "Etablering
av nyanlända på landsbygden".
Foto: Hela Sverige ska leva

Tryckeri: AlltryckPlus, Lysekil
Vårt papper, Galeri Art Silk, är
PEFC-märkt och klimatkompenserat.

KLIMATKOMPENSERAT
PAPPER
www.mapsverige.se

Ge plats åt *alternativa former av demokrati*

Vi har nyligen valt en ny riksdag och nya politiska företrädare till kommun och landsting. Även om allmän rösträtt ses som självklart idag i Sverige har det inte alltid varit så – människor har historiskt uteslutits från den representativa demokratin på grund av låg ställning i samhället, bristande förmögenhet eller på grund av sitt kön.

Demokratiska processer är något som hela tiden utvecklas. När mönstret för hur vi engagerar oss politiskt ändras, måste de demokratiska spelreglerna också göra det. Under flera år har antalet personer i Sverige som är medlemmar i ett politiskt parti stadigt minskat. Inte minst ungdomsförbunden känner av denna negativa trend. Men det innebär inte att en politisk apati sprider ut sig; sociala medier kokar av debatter och i vår egen rörelse fortsätter människor att engagera sig i lokala utvecklingsgrupper som är partipolitiskt obundna.

Det är självklart att även de som inte är partipolitiskt aktiva eller sitter på politiska positioner ska få komma till tals och känna att de har inflytande, och därför är det viktigt att politiken hittar nya arenor för att föra en dialog med medborgare. Vi har redan sett en mängd alternativa sådana: Den lokala nämnden i Svågadalen är ett exempel, Kallnämnden ett annat. Men vi behöver prova på fler nya former av lokalt inflytande!

Ett stärkt lokalt inflytande är en av de i grunden viktigaste drivkrafterna för byarörelsen – vår första samhälls nivå närmast medborgarna. De lokala utvecklingsgrupperna står för deltagande demokrati och kompletterar den representativa partipolitiken.

Vi säger: Den traditionella politiken måste bättre fånga upp och samspela med direktdemokratiska former som ska existera parallellt med de folkvalda, partipolitiska ombuden. Och vi i byalagen måste samla oss för att stärka vårt inflytande över våra egna bygder. Demokrati innebär ju både ansvar och rättigheter!

Staffan Bond *Arvid Blomberg*

Kosternämnden fortsätter sin verksamhet

I skuggan av riksdagsvalet röstade Kosterborna på ledamöter till sin nämnd. Det var ett spännande val, för förra gången kröp deltagandet ner under 50 procent och i nämndens stadgar står det att om valdeltagandet är under 50 procent två val i sträck, så ska nämnden läggas ner.

Nu visade det sig att 63 procent av invånarna röstade och Helena von Bothmer, styrelseledamot, tror att det kan bero på att man kunde poströsta hela sommaren.

– Många är skrivna på ön, trots att de inte bor där på heltid. Nu blev det lättare för dem att delta i valet, säger hon.

Kosternämnden samlar föreningslivet på Koster och representerar öborna inför Strömstads kommun. Alla Kosterbor som fyllt 16 år är valbara. Nämnden bildades runt millennieskiftet.

Nu börjar arbetet

Valet 2014 är över och nu börjar det verkliga arbetet. Socialdemokraterna blev största parti och håller i skrivande stund på att bilda regering. För oss gräsrotter som jobbar direkt i och för våra bygder är det hög tid att visa våra politiska representanter landsbygden måste prioriteras högre upp på den politiska agendan.

Från riksorganisationens sida kommer vi bland annat att ta kontakt med riksdagens landsbygdsnätverk för att bygga ett nytt och starkt sådant. Vi kommer också att intensifiera vår närvaro i pressen med hjälp av debattartiklar och kommentarer, för att hålla debatten levande och visa att vi inte backar från våra mål.

Vi konstaterar att Sverigedemokraterna i valet gjorde stora framsteg på landsbygden. Som riksorganisation står vi upp för mångfald och solidaritet och ser gärna att fler människor från andra länder berikar våra byar. Vi vill också ha större insyn i och medbestämmanderätt över utvecklingen av våra bygder. Enbart information – i många fall bristfällig sådan – om beslut tagna över våra huvuden räcker inte. För att bygga solidaritet och öppenhet krävs jämlik inblandning av alla parter. Detta är en av våra viktigaste frågor: demokrati som praktiseras på lokal nivå och som är konkret och dynamisk.

Vi vill uppmana våra förtroendevalda politiker att ge landsbygdens frågor större uppmärksamhet, att resa och träffa oss i vår verklighet och ta del av vår syn på politiken som formar våra byar. De företrädare även väljarna på landsbygden låt oss påminna dem om det!

” Från riksorganisationens sida kommer vi bland annat att ta kontakt med riksdagens landsbygdsnätverk för att bygga ett nytt och starkt sådant.”

På gång

Skolprojektet sammanfattar kunskaperna

Den 13–14 november håller Små skolor i utveckling slutseminarium på Sigtuna Folkhögskola. Rektorer, pedagoger och forskare deltar och man diskuterar och berättar om erfarenheter och nya kunskaper. Deltagarna ska även skapa en appell från små skolor till politiker, tjänstemän, rektorer och föräldrar – alltså alla som kan utveckla små skolor. Alla intresserade är välkomna. Antalet platser är begränsade.

Green planet week

Green planet week hette tidigare Klimatfilmsfestivalen och är Sveriges största event kring klimatfrågor mitt ute i skogen. Förra året kom drygt 4 200 deltagare. Det är ett mycket digert program som erbjuds deltagarna: konferenser, seminarier och gratis film från hela världen. Vi får träffa företag som ställt om till grön strategi, vi får veta mer om kultur som grön näring och mycket mer. Eventet varar den 20-26 oktober och aktiviteterna

fördelas mellan kommunerna Torsby, Sunne och Hagfors. Man anmäler sig för en dag i taget, eller hela veckan. Huvudarrangör är Global Kunskap. Läs mer på hemsidan globalkunskap.se

Omställningsforum i Värmland

Som en del i Green planet week ordnar Hela Sverige ska leva Värmland ett omställningsforum. Idén är att mötas i verkliga livet, samtala och göra studiebesök till goda exempel. Besök bland annat Värmlands första jordskepp. Vi utgår från Västra Ämtervik. Forumet äger rum den 25 oktober och övernattningspaket med olika innehåll finns. Anmälan senast den 10 oktober. Läs mer på Hela Sverige ska leva Värmlands hemsida. Gå in på helasverige.se och klicka på Värmland på den gröna kartan till höger.

Byarörelsen ger lokal demokrati

I två omgångar på 1990-talet drev Hela Sverige ska leva projektet Byapolitik tillsammans med Svenska kommunförbundet. Det var ett demokratiprojekt som stöttade samarbete mellan kommunen och dess byalag.

Modellen som förespråkades var kommunbygderåd och projektet tillhandahöll en avtalsmall som reglerade samspelet mellan byarna och kommunen. Uppåt hundra kommunbygderåd bildades och Hela Sverige ska levas verksamhetschef Staffan Bond var projektledare.

Ungefär samtidigt inleddes försök med kommundelsnämnder. Svågadalarnämnden och Områdesstyrelsen i Kall bildades – och lever än i dag. De är unika genom sina partipolitiskt obundna ledamöter. Alla ledamöter i Svågadalen är obundna och hälften i Kall. Kosternämnden brukar räknas till samma kategori även om de inte är en kommundelsnämnd. Kommunbygderåden lever fortfarande kvar och det tillkommer nya. De partipolitiskt obundna kommundelsnämnderna däremot, fick inga efterföljare. Staffan Bond ser flera förklaringar.

– Det är svårt att etablera en sådan nämnd med de regler som finns idag. Det kan vara svårt att upprätthålla en långsiktig relation till politiken eftersom majoriteterna skiftar. Och även om politikerna är intresserade, är det inte säkert att tjänstemännen är det, säger han och menar att en kommundelsnämnd måste kunna hantera många olika verksamheter, till skillnad från en vanlig kommunal nämnd som har ett mer specifikt verksamhetsområde.

Fördelarna med partipolitisk obundenhet

Samtidigt har de partipolitiskt obundna kommundelsnämnderna stora fördelar. De ser till det lokala allmänintresset, alltså helheten lokalt. Ledamöterna i Svågadalen är inte fastlåsta i partipolitik. De bor i området, ”kan” sin bygd och försöker se till bygdens bästa. Det är kort avstånd mellan medborgarna och ”makthavarna” och beslut kan fattas snabbt.

Ungdomarna ska också med!

Ungdomarna ska också få möjlighet att påverka samhället – och göra det på sitt sätt.

Målet för projektet Ung i Tornedalen har varit att hitta fungerande vägar för unga att engagera sig i samhällsutvecklingen. Arbetet har resulterat i modellen ”Unga & Vuxna” där lokalsamhällets vuxna ställer sina kunskaper och tid till förfogande – politiker, tjänstemän, företag, studieförbund med flera.

– Exempel på idéer som blivit verklighet är att två unga tjejer drivit en idé som lett till att Pajala kommun rustat upp en nedgången badplats som nu fått nytt liv med beachvolleyplan och

I början av 2000-talet blev andra former för delaktighet och inflytande populära. Bland annat infördes folkomröstningar, medborgarförslag och E-demokrati.

– Demokratin har hittat nya arenor genom sociala media på nätet där medborgarna utövar sitt inflytande med snabba tillfälliga aktioner, ofta i specifika frågor, säger Staffan och fortsätter:

– Det är bra, men denna demokratiska palett uppväger inte det vardagssamarbete man uppnår med en partipolitiskt obunden nämnd, ett väl fungerande kommunbygderåd eller ett av de kontrakt som Byapolitiken förespråkade där man avtalade om samspelet.

Han tycker att man kan se den nationella Överenskommelsen mellan staten, kommunerna och civilsamhället som en slags uppföljning av tankarna i Byapolitiken.

– Den börjar nu så sakteliga tillämpas i kommunerna. Vi får se till så att dessa överenskommelser också innefattar våra lokala utvecklingsgrupper, säger han.

Framhåller möjlighet till delaktighet

Ordförande Åse Blombäck vill framhålla möjligheten för människor att vara delaktiga i samhällsprocesser på ett brett sätt. Hon ser hur nya arenor växer fram.

– Jag tänker till exempel på våra servicepunkter. De är också goda exempel på demokrati, där kommun och lokalsamhälle kommit överens om hur man ska lösa servicen till medborgarna. På många håll är också föreningslivet delaktigt i integrationsarbete, vilket är en möjlighet att vara med och utveckla samhället.

Behovet av samarbete mellan medborgare och kommun är viktigare än någonsin när de kommunala pengarna ska räcka till allt mer, och Åse tror att det är en överlevnadsfråga för framför allt de små och glesa kommunerna.

– Om inte människor känner sig delaktiga så flyttar de troligen, säger Åse Blombäck.

grillplats, samt en större sandstrand, säger Anna Tuomas, projektledare.

– Vi vill ge ungdomarna verktyg för idéformulering och hur man går från idé till verklighet. Samarbetet mellan unga och vuxna är viktiga komponenter för att kunna utveckla samhället där man bor. Det visar sig även vara en nyttig erfarenhet för vuxna att släppa in unga i den samhällsutvecklande processen.

Läs mer på projektets hemsida ungitornedalen.se. Där finns även kontaktuppgifter till aktiva i projektet.

Kommuner som tar initiativ

Arjeplog är en av de kommuner som själva tar initiativ till att jobba med delaktighetsfrågor.

I Arjeplog finns en inarbetad struktur för samarbete mellan kommunföreträdare och byar, där de båda kan kalla till möten vid behov.

Sedan ett år finns även kommunbyggerådet där kommunledning i form av kommunalråd, kommunchef och kommunens utvecklingsstrateg sitter med. Det är kommunen som tagit initiativ till rådet och de använder den både för att informera och lyssna av.

Tretton företagare och föreningsmäniskor från både byar och tätorten representerar invånarna. Landsbygdsutvecklaren Bo Häggroth anser att förutsättningen för att Arjeplog ska kunna utvecklas och på sikt överleva, är att hela kommunen samverkar.

– Vi vill komma bort från begrepp som gör skillnad – tätort och by, stad och land. Vi måste tänka helhet mycket mer. Därför ska kommunbyggerådet bestå av representanter från hela kommunen.

Lotta Lestander, aktiv i en av kommunens byaföreningar, tycker att informationen blivit mycket bättre med det nya kommunbyggerådet.

– Det känns som att vi har möjlighet att påverka beslut. Vi får tycka till och vara remissinstans i frågor som rör både byarna och Arjeplog. Man får en känsla av delaktighet och att kommunen vill utvecklas. Att det vi gör ute i byarna är viktiga saker, säger hon.

Arjeplog blev Årets kommun år 2013. Många av de kommuner som fått utmärkelsen har ett intressant samarbete med sina medborgare. Läs mer på vår hemsida, helasverige.se under fliken Vad vi gör/Våra utmärkelser.

Utredning: stärkt civilsamhälle

I februari 2016 landar en intressant utredning på regeringens bord. Då redovisar utredaren Dan Ericsson sina tankar om ett stärkt och självständigt civilsamhälle.

Han ser uppdraget som att ta reda på hur civilsamhället blir tydligare för politiken och offentliga tjänstemän på alla nivåer.

– För närvarande ser dessa två kategorier bara två möjliga utförare om en verksamhet planeras: det offentliga eller marknaden. Det civila samhällets organisationer finns sällan med som alternativ. Vi måste skapa strukturer där civilsamhället också syns som möjlighet, säger Dan.

Dan är väl bekant med byarörelsen och deltog i Open Spaceaktiviteterna på Landsbygdsriksdagen i våras.

– Jag ser byalagen som avgörande för om det ska bli någon utveckling i det område där de verkar, säger han och konstaterar att det är farligt för samhället om inte kommun och stat tar tillvara deras engagemang.

– Min känsla är att kommunerna i högre utsträckning tar över sysslor som den ideella sektorn traditionellt utför. Att kommunen tycker att de gör det bättre själva.

Han tror att orsaken är brist på tillit, en brist som bottnar i okunskap om civilsamhällets uppgifter bland offentligt anställda.

Motmedlet tror han är dialog och gemensamma processer. Det ökar förståelse och kunskaper.

Dan Eriksson

” Jag ser byalagen som avgörande för om det ska bli någon utveckling i det område där de verkar.”

*Hur ser du på samarbetet med er kommun?
Hur skulle du vilja att det var?*

Po Tidholm, Trönöbygden ekonomisk förening

– Jag skulle vilja att vår kommun bestämde sig för om man ska kunna bo på landsbygden. Och att de i så fall ser till att vi får samma saker som de som bor i stan.

– Vi har räknat ut hur många kommunanställda det går på varje invånare i kommunen. Med vår bygds invånarantal borde vi ha sjuttiofem kommunanställda istället för fyra.

– Jag skulle vilja att byalagen inte behövdes. Att vi kunde få lägga vår energi på andra, trevliga saker, istället för att kämpa i motvind för att våra bygder ska överleva.

MonaLis Gustavsson, Ambjörnarps byalag

– Alla kommunens byalag blir kallade två gånger per år till ett kommunbyggeråd. Oftast har mötet ett tema. Spontana frågor brukar också komma upp.

– Vårt byalag bjuder ibland in kommunen till möte när vi har en fråga vi vill diskutera. De lyssnar och

antecknar, men återkopplingen är ofta bristfällig. Sakta men säkert så tycker vi att vi får igenom det vi vill.

– Byalaget är ju en grupp som jobbar ideellt. Jag tycker vi har det samarbete som vi kan begära med det ideella arbetssätt vi har.

Anitha Barrsäter, Svartådalens bygdeutveckling

– Vår roll är att se till att vår kommun del fortsätter att utvecklas. Det går både så och så. Vår högstadieskola lades ner och vi har bestämt oss för att starta en friskola. Den öppnar hösten 2015.

– Vill vi ha något gjort får vi utträtta det själva.

Kommunen motarbetade ju oss när de lade ner skolan, men de motarbetar inte när vi startar friskolan. Det vi tar strid för, det kan vi ofta utverka stöd för, men stödet kommer inte utav sig självt.

– Det vore önskvärt om en kommun tog ansvar för hela kommunen och inte bara stadskärnan. Att man ser sin omkringliggande landsbygd som en resurs och inte en belastning.

Närhet ger snabba och bra beslut

Här berättar vi om tre kommundelar med hög grad av självständighet, även om de organiserat sig olika. De har alla fungerat i mer än femton år, och gemensamt för dem är att de tycker beslutsvägarna är kortare och att samhörigheten i bygden ökar.

Svågadalsnämnden

Svågadalsnämnden är en kommundelsnämnd med sju ledamöter. Nämnden ansvarar för både skola, barnomsorg, äldreomsorg, landsbygdsutveckling samt kultur och fritid i Svågadalen.

Att ledamöterna är partipolitiskt obundna gör nämnden unik. Och fördelarna med det är många, säger Marianne Tunhult som varit med från början.

– Alla arbetar enbart för Svågadalens bästa. Ingen representerar ett parti med ställningstaganden inom vissa frågor.

Nämnden har utvecklat demokratin och kortat beslutsvägarna i dalen på många sätt. Förutom de nio nämndmötena organiseras regelbundet dialogkvällar med invånarna. Men kontakterna mellan nämnd och invånare är betydligt fler. I ett område med cirka 500 invånare där alla mer eller mindre känner alla, kan beslutsvägarna hållas korta. I Svågagården sitter platschefen Fredrik Röjd och har man synpunkter kilar man lätt in till honom för en pratstund.

– Hade inte nämnden funnits hade vi varit tvungna att ringa eller skriva till kommunkontoret i Hudiksvall. Och man vet inte alltid vem som är ansvarig för frågorna. Bli något fel här i dalen, kan man rätta till det väldigt snabbt, säger Kenneth Kalén, ordförande i nämnden.

Områdesstyrelsen i Kall

I Kalls områdesstyrelse är hälften av de sex ledamöterna tillsatta av kommunfullmäktige i Åre. Övriga tre är direktvalda invånare från Kall.

Områdesstyrelsen ansvarar för bygdens förskola, skola, hemvård och gruppböende i en bygd där det bor ungefär 500 människor. Styrelsen och samhällsföreningen har ett nära samarbete. De har representanter i varandras styrelser och lägger upp gemensamma

riktlinjer för arbetet. Tillsammans tar de vara på resurserna på ett optimalt sätt.

– Ett exempel är när skolan var nedläggningshotad. Vi beslöt att marknadsföra Kall för holländare och intresseföreningen fick ett EU-bidrag för att delta på en mäsas i Holland. Ett sådant bidrag hade ju inte styrelsen kunnat få. Vårt arbete medförde att ett antal holländare flyttade hit och vi har fått en nettoinflyttning på 23 personer, berättar Egon Wikström, från Kall intresseförening.

Tillberga grannskapservice

I Tillberga är det en ekonomisk förening som skapar delaktighet och driver kommunal verksamhet. Tillberga Grannskapservice ansvarar, på uppdrag av Västerås stad, för verksamhet för äldre och funktionsnedsatta, förskola, skolbarnomsorg, fritidsgård, kultur- och fritidsverksamhet samt Tillbergabadet.

Att bli medlem i föreningen kostar 100 kronor per år och ger rösträtt i frågor som rör verksamheten, men självklart omfattas alla Tillbergabor av servicen. Knappt hälften av de 900 hushållen är medlemmar och det finns en strategi för att resterande hushåll också ska ha inflytande och känna delaktighet.

– Dels har vi brukarråd inom alla verksamheter. Vi har också arenor för olika ämnen. Rubriken för ett arenamöte kan exempelvis vara ”Ett tryggt Tillberga” och samlar de som är intresserade av trygghetsfrågor, säger Per-Olov Gottberg som är platschef.

Ledordet för föreningen är det goda grannskapet. Beslutsvägarna hålls så korta som möjligt och vem som helst är välkommen in på områdeskontoret med idéer och synpunkter.

– Vi hanterar allt från stora komplexa frågor till att någon sett en grävling i motionspåret. Märker vi att det finns intresse för en viss fråga, skapar vi ett råd kring ämnet, säger Per-Olov.

Vedum valde borgmästare

För fem år sedan införde Vedum i Vara kommun en borgmästare. I området bor ungefär 2 000 personer och föreningslivet är mycket aktivt.

– Bygden behöver verkligen den här funktionen. Någon som går på alla föreningsmöten, håller reda på vad som händer, uppdaterar hemsidan, samlar föreningslivet och representerar bygden, konstaterar Carina Johansson. Hon är projektledare för det Leaderprojekt som införde funktionen.

Så länge Leader-projektet pågick fick borgmästaren arvode därifrån. Projektet är nu avslutat och borgmästaren avgick i somras. Funktionen har dock betytt så mycket för bygden att föreningen Aktiva Vedum bestämt sig för att även i fortsättningen satsa på en borgmästare.

Närvarme skapar hållbar landsbygd

Energisamverkan för hållbar tillväxt, ett samverkansprojekt mellan Hela Sverige ska leva och Linköpings stift, går mot sitt slut.

Målet för projektet är att öka användningen av förnybar energi i landsbygdens föreningslokaler – med stiftets församlingar som motorer och samarbetspartners. Lokal förnybar energi ger både miljövinster och nya arbetstillfällen på landsbygden.

Projektet erbjuder föreningslivet att projektera för installation av fliseldade kraftvärmeverk. Hittills har fyra projekteringar genomförts.

– Vi väntar nu på att de ska ta nästa steg, säger projektledaren Håkan Jutterdal som ser flera möjliga skäl till att det är trögt i starten.

– Det främsta skälet är säkert att det innebär stora investeringskostnader för ombyggnad från direktverkande el till ett vattenburet system, säger Håkan.

Nytt från tryckeriet

Kraft att förändra

Vår nya metodhandbok. Den här boken är vägledaren för er som vill utveckla er bygd. Här finns kunskap från A till Ö – hur ni gör för att samla bygden till möte (plus roliga paustips) ända till hur ni utvärderar det ni genomfört. En riktig guldgruva!

Landsbygdspolitiskt program

Deltagarna på Landsbygdsriksdagen i Gävleborgs län deltog i en Open Spaceaktivitet med syfte att ge underlag för ett landsbygdspolitiskt program. Vårt landsbygdspolitiska program presenterades på Almedalen och finns att ladda ner på vår hemsida. Både en kort och mer utförlig version finns.

En skola i tiden

En skrift som visar på möjligheter och vägar för skolans utveckling. Inte minst vilka möjligheter det finns för små skolor att fungera, trots ett vikande elevunderlag. Skriften är en del av vårt projekt Små skolor i utveckling. Boken kostar 60 kronor plus moms och beställs från vårt kansli, tfn 08-24 13 50. Skriften kan också laddas ner gratis från vår hemsida.

Nyheter i korthet...

Blir ni Årets grupp eller Årets kommun?

Är ni ett fantastiskt byalag eller kommun som förtjänar utmärkelsen Årets lokala utvecklingsgrupp eller Årets kommun? Då ska ni söka utmärkelsen! Sista anmälningsdag är den 31 oktober och anmälningshandlingar finns på vår hemsida, under fliken Vad vi gör/Våra utmärkelser.

Pristagarna får en check på 10 000 kronor. De får också presentera sig och sitt arbete på vårt höstmöte den 4 december. Välkommen att söka!

Skottland ordnar landsbygdsriksdag

Skottarna har länge planerat för en första landsbygdsriksdag, och nu blir det av! Den 6-8 november äger den första skotska landsbygdsriksdagen rum i den charmiga kuststaden Oban. Från Hela Sverige ska leva deltar verksamhetschefen Staffan Bond.

Läs mer på hemsidan scottishruralparliament.org.uk

Hela Norden ska leva planerar 2015

Den 10 oktober träffas Hela Norden ska leva i Ålborg för att hålla höstmöte och planera för 2015 års verksamhet. Ambitionerna är att stärka det nordiska samarbetet och kontakter med Nordiska Rådet och Nordiska Ministerrådet blir viktiga. Några områden som säkert kommer att prioriteras är service och ungas engagemang.

Styrelse och ordförande kommer också att väljas. I år är Åse Blombäck ordförande.

Ordförandeträff

I slutet av augusti träffades ordförandena för våra länsbygderåd ett par dagar i Stockholm. Många angelägna frågor dryftades. Blekinges länsbygderåd presenterade sin stora satsning på en fiskekonferens. Länsbygderådet i Västernorrland tog upp behovet av minskad byråkrati för den ideella sektorn vid ansökningar om projektpengar.

Eldsjälsdag i Lycksele

Hela Sverige ska levas ena ordförande Staffan Nilsson deltog i Eldsjälarnas dag den 27 september som arrangeras av Västerbottens länsbygderåd. Cirka 60 deltagare lyssnade på goda exempel, musikunderhållning och peppning från Gun Rehnman som hävdade att Hela Sverige ska leva av glädje. Vi instämmer helhjärtat.

72 timmar – ett informations-tillfälle för ökad krisberedskap

Är du förberedd om krisen kommer? Civilförsvarsförbundet har skapat informations-tillfället 72 timmar som på en timme ger dig grundläggande kunskap om krisberedskap. Kostnadsfritt! Läs mer på Civilförsvarets hemsida där du även kan anmäla dig till en utbildning. civil.se/72-timmar

Avsändare:

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva

Stortorget 7, 2 tr, 111 29 Stockholm

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Gycklargruppen Trix uppträdde med pjäsen "I'm from Lekvattnet, motherfucker", en pjäs om identitet och demokrati, som vänder sig till ungdomar. Fotograf » Josefin Heed.

Rapport från konferensen #ungapålandsbygden

Att storstadsnormen existerar är utan tvekan. Att den är destruktiv blev också tydlig för de cirka 50 deltagarna på rikskonferensen #ungapålandsbygden som ägde rum den 21–22 september. Här är en rapport från Hela Sverige ska levas Josefin Heed.

Sverige urbaniseras snabbast i Europa. Orsakerna är många, som arbetslöshet och bristande service. Men idén om att det är i storstaden du lyckas är en lika viktig faktor. Det urbana livet presenteras som det normala och de flesta bidrar till att förstärka detta.

Att förändra normer är inte gjort i en handvändning. Men en norm lever inte av sig själv. Ju fler personer som utövar normen, desto starkare blir den. För att förändra en norm, krävs att många håller med om att den är negativ. Detta gäller alla normer, även storstadsnormen.

Ett första steg till att utmana storstadsnormen är att själv sluta utöva den, vilket kräver lite medvetet arbete, eftersom vi är en del av ett samhälle där normen finns med i strukturen.

Forskning visar att många unga inte känner att de kan förverkliga sig själva på landsbygden och vill flytta därifrån. Samtidigt vill många bo kvar och skulle gärna engagera sig på orten om de fick frågan. Hela 30 procent av de unga som väljer att bo kvar i mindre orter, tror inte att kommunpolitikerna vill ha dem där.

Att uppskatta de personer som väljer att bo i kommunen är bättre än att jaga efter de unga som flyttar. För de kommuner som vill förbättra förutsättningarna för unga att delta i den lokala utvecklingen har Sveriges Ungdomsråd tagit fram en metodbok som presenterades på konferensen. Den finns att beställa på sverigesungdomsrad.se.

40 procent av alla unga står i standby-läge och skulle vilja engagera sig om de fick frågan. Hur en valberedning arbetar är därmed otroligt viktigt för organisationer som vill generationsbreda sig.

Läs dokumentationen i sin helhet på vår hemsida, helasverige.se

Hela Sverige ska leva!

Från norr...

Vindkraft ger ekonomiska muskler i Bergs kommun

För ett par år sedan försvann möjligheten för invånarna i Rätan att gå till äldreboendet om de behövde ta prover. En enkät som byalaget gjorde visar att möjligheten att ta prover på nära håll är viktig för invånarna och nu har byalaget och landstinget hittat en lösning.

Tack vare bygdemedel som byalaget får från vindkraften, kan de bekosta provtagning hos skolsköterskan i Rätans skola. Bygdemedlen bekostar hennes timpenning, lokal och utrustning. Landstingen ansvarar för transporter och analyser av proverna. Byalagets ordförande är nöjd med att de äldre nu slipper åka åtta mil tur och retur för att ta prover och ser detta som ett första steg mot ett hälsorum i Rätan.

Vänlighet ska skapa inflyttning i Ljungskile

Befolkningen i Ljungskile har gått från 3 324 invånare till 3 740 på tio år. Det är en ökning med 11 procent, skriver Ljungskile Nyheter. Men orten är inte nöjd med det, utan Ljungskile samhällsförening ska tillsätta en visionsgrupp med målet att nå 10 000 invånare år 2020.

– Vi ska utveckla vänligheten, våga hälsa och umgås med varandra, säger Hatåla Tibor, sekreterare i Ljungskile samhällsförening, till tidningen.

Fler lanthandlar i Västerviks kommun

Bertil Magnusson som driver lanthandeln i Totebo har uppenbarligen hittat ett framgångsrikt koncept. Nu ska han öppna en ny lanthandel i Hjorted skriver Västervikstidningen. Det blir kommunens tredje lanthandel.

Men det hade inte varit möjligt om inte stora delar av bygden gått ihop och hjälpts åt, säger Bertil till tidningen.

Ideella krafter har gjort allt från att måla lokalen till att dela ut flygblad och hjälpa till med inventarier.

...till söder

